

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Nummotheca Principum Austriae

ex gazis Aulae Caesareae potissimum instructa, & aliunde aucta, quae a prima aetate, qua in Austria cusa fuit moneta Sub Babenbergicae Stirpis Marchionibus, Ad Usque Habsburgicae Gentis Principes, Lineae Hispano-Austriacae, Huiusque Masculum Ultimum Carolum II. Regem Hispan.

Complectitur tabulas aeri incisas num. XLI

Herrgott, Marquart

Friburgi Brisgoviae, 1753

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-241482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-241482)

adiectæ sunt, PHILIPPI patris imagine utcunque neglecta. Num. FERDINANDUS I. IMP. mi usuales, vel in Bohemia (47--49.) vel Hungaria (51. 65.), Austria quoque cis, (50. 53. 59.), & trans - Anasum (52.), Carinthia denique (54--57.) & Tyroli (58. 62.) immo & Silesia (66.) percussi, eorundem quoque regnorum ac provinciarum insignia, adiunctis non raro Hispanicis, præferunt: simulque ostendunt, quantam FERDINANDUS pecuniæ vim tot in officinis signari curaverit.

In utrisque autem, *Principis & Infantis Hispaniarum* titulis (1. 2. 7. 62.), at circa annum 1562. postquam Rex Bohemiæ & Hungariæ creatus fuit, *Infantis* solum titulo, sed perpetuo atque constanter, quantum quidem collecti a nobis nummi edocent, usus est. *Vide plura apud STRUV. Periodo x. in CAROL. & FERD. Lod. DOLCE vita di Ferdinando primo; ceteros.*

NUMMI MNEMONICI ET ICONICI.

I.

Tab. I.

† FERDINAND. *us* PRINC. *eps* ET. INFANS. HISP. *aniarum*. Caput Archiducis ad pectus cum lorica, accisis capillis, pileo Archiducali tectum & dextrorsum conversum.

In averfa continuatur titulus hunc in modum: † ARCHIDVX. AVSTRIÆ. DVX. BVRGVNDIA. Scutum, quod varias tesseras, *Austriacas, Burgundicas, Hispanicas*, infueto ordine dispositas, continet.

Etsi FERDINANDUS ab avo materno, sibi cognomine, in spem regni educatus, atque prioribus testamenti tabulis heres & successor ex asse scriptus fuerit: Regi tamen, morti proximo, proceres concordibus animis persuasere, ut mutato consilio regna a se possessa in CAROLUM, utpote natu maiorem, adeoque sceptro aptiorem, transferret: Hispanis interim FERDINANDUM,

TOM. II. P. II.

(a) GOMEZ. de reb. gest. Fr. XIMEN. lib. v. extremo, Hispan. Illustr. Tom. I. pag. 1069. seq.

cum ob præclaram suavissimamque eius indolem, tum quod apud se natus atque innutritus fuisset, præ CAROLO amplexantibus (a). Hunc vero populi favorem, ut sibimet potius conciliaret CAROLUS, fratri specie humanitatis, atque avi MAXIMILIANI, qui tum in Belgio degabat, invisendi causa, auctor extitit, ut anno 1518. illuc secederet (b), ubi hic nummus percussus videtur.

In eo *Principis & Infantis Hispaniarum* titulis utitur, quorum ille primo Regum Hispaniarum filio, certoque heredi, uti SELDENUS docet (c), competit: hic vero reliquis utriusque sexus liberis. Id quod non eo animo factum, ut fratrem, quocum ipsi optime convenerat, regno unquam exclusum vellet; sed ut ius suum in omnem eventum factum tectum, ut fit, conservaret.

Quamquam & illud non negandum, FERDINANDUM ob voluntatem avi, præter spem mutatam, adeo indoluisse, ut ea

A 2 pro-

(b) MASEN. anim. Hist. p. 21.
(c) Titul. honor. P. II. cap. III. p. m. 294.

a

b

c

FERDINANDUS I. IMP. a
 b c propter in morbum inciderit (a). Hunc *Principis* titulum ad annum usque 1526. quo LADISLAO Hungariae & Bohemiae Regi successit, usurpavit; ut non tam ex nummis ipsis, mox subiciendis, quam ex diplomatibus (b) *Recessibusque* Imperii (c) constat. Nam ex eo tempore, priori honoris vocabulo neglecto, solum *Infantis* titulum, at constantissime, ut ex omnibus nummis, aliisque monumentis publicis planum est, retinuit. *M. Imp. au. pond. 5. duc. S. semis.*

II.

FERDINANDVS. DEI. GRACIA. PRINCEPS. HISPANIARV. m. Princeps ex integro cataphractus, ac galeam, superimposito pileo Archiducali, in capite gerens: dextra vexillum, in humerum dextrum reclinatum gestans, cui aquila, scutum *Austriacum* in pectore praeferebat, impressa, e quo pariter armato insidens, a dextris sinistrorsum vehitur. Porro in phaleris equi crux *Burgundica* cum ignitabulis (de quibus Parte huius tomi prima passim egimus,) & infra sub pedibus nota chronologica 1522. apparent. Denique in phalerarum fimbria obscura vox: VERTINA legitur, de qua mox dicendum.

In averfa tituli FERDINANDI sic continuantur: ARCHIDVX. AVSTRIE. DVX. BVRGVNDIE. ET. CARINT. hie. Scutum maius quadripartitum, in medio areae collocatum, pileoque *Archiducum* tectum, circumdante illud

(a) FLECHIER hist. du Card. XIMENE, Tom. II. lib. IV. p. 3.
 (b) Vid. DU MONT. corps diplomatique. Tom. IV. P. I. p. 469. & 70.

torque aurei velleris, omisso tamen ipso vellere. Continentur eo insignia *Austriae*, *Burgundiae* nova & vetera, *Habsburgi*, *Legionis*, *Aragoniae* & *Siciliae*. Claudunt illa varia minora scuta, in margine posita: *Austriacum*, pileo Archiducali fastigiatum, *Carinthiacum*, *Tyrolense*, *Carnioliae*, *Alsatiae*, *Wurtembergiae*, *Austriae* trans Anasum, *Habsburgi* & *Styriae*. Tab. I.

Convenit inter rei nummariae peritos, nummum hunc FERDINANDI Archiducis, in numero Uncialium primum esse, quo se *Ducem Wurtembergiae* cum vexillo Imperii spectandum praebuit. Hunc nempe Ducatum Caesar CAROLUS V. a sociis Suevici foederis parata pecunia comparaverat, pulso inde anno 1520. ab iisdem confederatis, ob interceptam *Reutlingam*, ULRICO Duce, eique anno 1521. FERDINANDUM fratrem administratorem praefecit, qui & anno insequenti, finitis comitiis Norimbergensibus, quibus una cum uxore interfuit, illuc profectus, atque *Stutgardiam* solemnium pompa invehit, Ordines cum suo, tum fratris nomine sacramento fidelitatis adstrinxit, uti fusius describit CRUSIUS (d). Hinc in praesenti nummo, in eius rei memoriam, ut quidem videtur, percusso, sub S. R. I. *Vexilliferi* specie, quae dignitas Ducibus Wurtembergiae ab antiquo competit, representari voluit, ut recte MELLENIUS (e) iudicat.

Quam

(c) Reichs-abschied ad an. 1521. 1526.
 (d) Chronic. Suev. P. III. lib. X. cap. XI. p. m. 197. seqq.
 (e) Syll. numm. uncial. p. 42.

Tab. I. Quam vero idem Auctor, ac post eum LEHMANNUS & a HANTHALERUS (a) de obscura seu voce seu siglis, VERTINA, in inferiori limbo phalerarum equi expressa, afferunt coniecturam, eam scilicet pro symbolo Archiducis: vt fert *Divina voluntas*, accipiendo, nobis longius quaesita videtur. Nam præterquam quod ista expositio pro arbitrato sit facta, assumendo pro libitu non litteras modo, sed integram quoque vocem *voluntas*, siglis illis nequaquam expressas: ex aliis etiam capitibus improbanda videtur; tum, quia nondum expeditum est, utrum FERDINANDUS symbolo illo unquam usus fuerit; tum, quia lemma istud neque ad imaginem, nec ad rem ipsam, in cuius memoriam nummus prodiit, quidquam adludit.

Denique difficile haud erit, ex iisdem siglis alias atque alias extundere sententias; quocirca tamen magnopere timendum, ne veritati non minus accederemus, quam qui vocales quinque a FRIDERICO *Placido* pro symbolo usurpatas, exponere conati sunt, antequam genuinum earundem sensum Cl. LAMBECIUS (b) secundum ipsius Imperatoris mentem detegeret.

Eius commatis sunt tres hæc sequentes: prima prædictas siglas sic explanat: *VERTAMUS IN AUSTRIAM*. Postquam scilicet FERDINANDUS res Würtembergiæ constituerat, Austriam petiit, eandem quoque, ex rebellionem proximis annis resurgentem, cum in fide, tum in ordine confirmaturus.

(a) Wiener-münz p. 22.

Altera hanc sententiam conficit: *VE xillum R omani T enet imperii N atus Archidux*. Hac expositione significatur accessio Ducatus Würtembergici, una cum eius dignitate & officio, ad Domum Austriacam. Eadem quoque ratione intelligitur, cui pectori, pictæ in vexillo *Imperii* aquilæ, impressa sit parmula *Austriæ* honoraria.

Tertia denique hunc in modum exprimi posset: *vicarius est Regis ET* (contractis videlicet litteris T & E, ut alias in nummis fieri solet) *Imperatoris nostri Augusti*. Hæc coniectura ex eo firmari videtur; quod CAROLUS V. in Hispanias ad componendos ibidem exortos tumultus abiens, FERDINANDUM fratrem Vicarium suum in Imperio constituerit.

Verum hæc singula nobis meri lusus ingenii videntur; nec facile in animum inducere possumus, ut credamus, præter consuetudinem, cum in nummis Austriacis generatim, tum etiam speciatim in nummis FERDINANDI receptam, hoc loco litteras singulas singulis esse verbis reddendas. Quare errorem potius artificis hic obversari iudicamus, ita ut mutatis duabus modo litteris, nomen FERDINANDI prodeat. Vertatur nimirum v. in F. & T. in D. & res confecta erit. Similem enim orthographicum errorem observare licet infra num. xxxii. ubi in FERDINANDI nomine, exemplo profusus æquali, FERTI, pro FERDI legimus: ut taceamus alia eiusmodi sphalmata eodem num.

A 3

xxxii.

(b) Vid. dicta Tom. I. p. 9. & 83.

FERDI-
NANDUS
I. IMP.

FERDI-
NANDUS
I. IMP.

XXXII. necnon num. XXXIII. & XXXIX. atque alibi occurrentia. Proclive etiam erat vel monetario, vel phalerarum pictori in nomine FERDINANDI; utpote quod in Hispania frequentatum, tunc primum in Germania innotescere cœpit, contra orthographiam peccare. Nec obest, quod hoc modo nomen FERDINANDI, in adversa positum, repetatur in a-versa; quippe cum idem quoque inferius num. XVII. fiat. Atque hinc est, quod ultimam hanc interpretationem, nativam quippe, atque magis naturalem, reliquis præferendam ducamus: Lectoribus nihilominus liberum relinquentes eligendi arbitrium.

Ceterum de eodem nummo egit quoque TENZELIUS (a). Is FERDINANDUM ut *Vicarium* potius *Romani Imperii*, quam ut *Ducem* seu *Administratorem Ducatus Württembergie*, vexillum gestare autumat. Verum quia Archidux eodem insigni deinceps usus haud est, licet eadem dignitate ad annum usque 1531. quo Romanorum Rex electus est, functus fuerit, atque in eiusdem Vicariatus memoriam alius nummus, ut deinceps videbimus, cusus fuerit, in quo tamen similis aquila haud repræsentatur: standum potius videtur supra laudatæ MELLENI sententiæ. Notari hic quoque meretur nummus FERDINANDI I. *Württembergicus*, in catalogo Nummophylacii *Molano-Bœhmeriani* (b) ita descriptus: FERDI. ARCHIDVX. AVS. Clypeus *Austriacus*. DVC. WIR- TEMBER. 1527. Clypeus in quo tria cornua cervina. *in ar. val.*

(a) Monathliche unterred, ann. 1693. pag. 242.

I. *gros.* Similem describit CRUSIUS (c) de anno 1523. Postremo nummi huius elegantia facit, ut cum augustioribus illis, seu mnemonicis nummis adnumeremus; præfertim etiam, quod non in argento solum, sed in auro quoque habeatur. *M. D. de FRANCE aur. 1. unc. 2. dr. MELL. p. 41.* sed non optime delineatus. *Observ. Hamburg. an. 1705. p. 321.*

III.

ANNE. REGINE HUNGARIAE. Effigies ANNÆ iuvenili ætate, vittatæ & calantica obtectæ, a sinistris dextrorsum.

Damus hic nummum ANNÆ, LUDOVICI II. Regis Hungariæ ac Bohemiæ sororis, cuius memoriæ iam anno 1515. signatus fuit nummus maioris formæ, quem Parte I. huius nummothecæ in nummis MAXIMILIANI I. habes Tab. XII. num. XXX. Hæc quippe FERDINANDO I. iuncta est matrimonio anno 1521. quod signandis aliis nummis occasio fuit; ut ex sequentibus patebit. De *Regio* titulo, quem hic usurpat, numero mox insequenti dicemus. *M. Imp. ar. pond. 1. dr.*

IV.

EFFIGIES. SER. *enissima* ANNE. HŪNGA: *ria* REGINE. ARCH: *iducis* AVSTR: *ie* DVCISS: *e* BVRGV. *ndie* COM. *itis* TYRO. *lis*. ANNO ÆTA: *tis* SVÆ XX. Typus hic præcedenti minoris formæ haud ab- similis. Sed hic apparet iam ut coniux FERDINANDI cum titulis *Austriacis*. Annus ætatis XX. in umbone signatus, coincidit

cum

(b) P. III cap. VI. sect. 19. n. 634.
(c) loc. cit. p. 198. in fin.

Tab. I. cum anno Christi 1523. ANNA enim eodem anno, quo FERDINANDUS, lucem adspexit, nata scilicet 1503. xxv. Iulii, ille x. Martii.

Regina Hungaria titulus cum hic, tum in præcedenti nummo, immo & in duobus sequentibus, ANNE constanter tribuitur: etsi ex adiectis epochis manifestum omnino sit, eosdem vivo adhuc fratre, atque Hungariæ ac Bohemiæ regnis solo imperante, percussos. Hinc docemur, Regum Hungariæ filias (quid ni & filios?) *Regis* titulis, etsi regno haud fruerentur, uti consuevisse, id quod amplius patebit ex nummis ANNE, ALBERTI Ducis Bavarie coniugis, infra Tab. v. n. LXXIX. & LXXX. producendis.

Ceterum hoc ipsum numisma averfa olim, seu potius adversa facie non caruit; quam enim hic singularem exhibemus partem, ex tabulis HERÆI eductam, ea ad nummum, sequenti num. VII. depictum, pertinet, ut testatur integrum numisma, quod hisce duabus partibus constans, atque tres uncias cum duabus drachmis appendens, in manus nostras primum pervenit, cum eius singulæ partes tabulis nostris incisæ iam essent. *T. H.*

V.

FERD: *inandi* ARCH: *iducis*
AVSTR: *ia* ET ANNE HVG: *aria*
REG. *ina* CON IVGV M EFFIGIES.
ÆTA: *tis* VTRIVSQVE. ANNO. XX.
M. DXXIII. Imagines FERDINANDI

(a) Vid. Diar. Cuspin. de Congr. MAXIMILIANI & trium Regum, in FREHER. Tom. II. & insertum denuo a Cel. MATTH. BELIO,

& ANNE coniunctæ. Ambo in capitibus coronas, ut videtur, laureas gestant, & Archidux præterea pallio amictus, vellus portat aureum, a collo suspensum.

In area media partis averfæ siglæ conspiciuntur, litteris F. & A. id est FERDINANDUS & ANNA, eleganti torqui velleris aurei inclusæ.

Iam anno 1515. avo MAXIMILIANO vivo, nepotum uni, vel CAROLO, vel FERDINANDO in celebri illo Trautmansdorfensi, postea Wiennensi, trium Regum ULADISLAI Hungariæ, LUDOVICI Bohemiæ, & SIGISMUNDI Poloniæ, cum MAXIMILIANO I. Cæsare congressu, promiserat filiam suam ANNAM, Rex Hungariæ ULADISLAUS II. quæ etiam FERDINANDO obtigit, & per successionis in Hungariam ius, occiso ad *Mohatzum* fratre ANNE LUDOVICO, in ipsum derivatum fuit (a). *M. Imp. ar. pond. 1. unc. 3. dr.*

VI.

Adversa plane convenit, cum adversa prioris.

Aversa exhibet navem expansis velis, & homines, qui se laverant, nunc autem vestes propere induunt. Sedet ad litus piscator, hamo pisces fallens.

Videntur fortasse Rex & Regina in Danubio, ludicra aliqua navigatione exhilarare animum voluisse; vel Ordines Hungariæ, nuptias Reginae, cum Archiduce institutas, in Danubio festiva quadam navigatione, solemni ritu celebrasse.

Nam

Decadi I. Appar. ad hist Hung. tanq. Mon. VI. adde. P. I. huius Nummothec. p. 33. num. xxx.

FERDI-
NANDUS
I. IMP.

Nam etsi hæ nuptiæ iam anno 1521. & quidem *Lincii* celebratæ fuerint; facile tamen crediderim sponfos, postea in Hungariam adventantes, cum aliqua solemnitate exceptos fuisse, etsi altum ea de re apud Historicos sit silentium. *M. Imp. a. fus.*

VII.

EFFIG. *ies* FERDIN: *andi* PRINCIP. *is* ET. INFANT: *is* HISPAN: *iarum* ARCH: *iducis* AVSTR. *ie* & C. RO: *mani* IMP: *erii* VICAR: *ius* ANNO ETAT: *is* SVE XXI.

Protome Archiducis fere ut num. præcedenti: nisi quod hic laureæ loco, latum pileum gerat. Iam supra ad num. IV. monuimus, hac atque altera, quam eodem loco recensuimus, parte, unum integrum numisma confici, quod modo in nummotheca nostra asservamus. ANNE ætatis annus vigesimus, FERDINANDO primus & vigesimus tribuitur, cum tamen uterque uno eodemque, uti iam diximus, anno nati sint. Sed exinde nummi ætas eruitur. Is nempe intra illud spatium fabrefactus est, quod inter decimum Martii anni 1524. quo FERDINANDUS, & vigesimum tertium Iulii, quo ANNA hanc lucem primo vidit, excurrebat. Tum enimvero Archidux annum ætatis primum & vigesimum inchoaverat, & coniucius vigesimum pene compleverat. Patet itaque, illum anno 1524. durantibus ipsis comitiis Norimbergensibus, quæ FERDINANDO præside an. 1523. exeunte incepta, & anni insecti die VIII. Aprilis absoluta fuere (a), cusum, seu conflatum, atque ibidem distributum (a) SLEIDAN, lib. IV. ad an. 1524.

fuisse. Hinc etiam est, quod in eodem titulum *Romani Imperii Vicarii* gerat; quippe, quod præclaro eo munere tum maxime fungebatur. *M. Imp. ar. pond. 2. unc.*

VIII.

Adversa pars præmissa crucicula hanc perigraphen præfert: FERDINAND: O D: EI G: RATIA HVNG: ARIE BOEM. IE DAL. MATIE CROA. TIE ZC. (et cetera) REG. I. INF. ANTI: quæ in altera nummi facie hunc in modum completur, atque una integrum titulum conficit: HISP. ANIARUM ARCHID. UCI AVST. RIE DVC. I BVRG. UNDE ZC. (et cetera) COMMIT. I TIROLIS.

In priori parte apparet Rex coronatus, armatus, atque equo insidens, e cuius pectore pannus pendet, parmulam præferens *Austriacam*: dextra sceptrum tenet, sinistra frænum. Stant ab utroque latere proceres vexilliferi, alter *Bohemia* & *Hungaria*, alter *Austria* vexillum tenens. Alii ad pedes iacent provoluti, sacramentum quasi fidelitatis præstantes.

Aversa pars scutum maius quadripartitum, *Hungaria* & *Bohemia* insignia alternatim referens, ostendit, impressa superioris æra Christi 1. 5. 2. 8. Huic imposita est parma denuo quadripartita. I. quadrans a summo bipartitus, *Austria* insignia, nec non *Burgundia veteris* continet. II. quadrans repetitas *Castilia* & *Legionis* tesseras completur. III. sectus *Arragonia* & *Sicilia* utriusque arma ostendit. IV. denique exhibet *Burgundiam* novam & *Brabantiam*, addita

in

Tab. I.

Tab. I. in imo *Granata* tessera. His omnibus superimposita parmula minor, aquilam *Tyrolensem* referens.

LUDOVICO, FERDINANDI affine, anno 1526. infelici apud Mohazium prælio, paludibus suffocato, omnis causa & ius successionis regnorum *Hungariae* & *Bohemiae* ad FERDINANDUM summa æquitate derivatum fuit; atque adeo sine dubio præfens numisma Hungaricæ coronationis, licet anno 1527. iam peractæ, causa percussum fuisse tenemus. Hinc Clar. HANTHALERUS (a) eundem ex ad-

a THALERUS (a) eundem ex adposita Christi ara cusum fuisse coniectat ad reditum ac introitum FERDINANDI, accepta corona Hungarica, in urbem Vindobonensem: quod certe inscriptio in dandi casu concepta, confirmare videtur; unde scilicet credibile fit, numisma a civitate Viennensi fuisse oblatum. Ceterum quam graves contentiones, quanta bella, quantæ cædes, & strages, huius successionis causa, ortæ fuerint, quanto ea sanguine steterit Austriacis, eius rei tristem memoriam historia conservat. LOCHN. a. 1738. p. 273. *Observat. Hamburg. ad an. 1702. p. 289.*

IX.

FERDINANDVS. DEI. GRACIA. HVNGARIE. BOEMIE. ET. C. *roatia* REX. ANNO. DOMINI. M. D. XXIX. ETATIS. SVÆ. XXV. Protome Regis, pallio induti, & caliptra operi, sinistrorsum conversa, pendente a collo insigni ordinis aurei velleris.

Aversa hanc inscriptionem, TOM. II. P. II.

(a) Wienn-münz pag. 23.

(b) Vid. ADRIANI Epochas Habsb. ad hunc an. & Auctores infra ad n. LXXVIII. laudat.

ex verbis S. Scripturæ contextam FERDINANDUS I. IMP. exhibet: DA: MIHI: VIRTVTEM: CONTRA: HOSTES: TVOS: DOMINE QVIA. TV ADIVTOR. MEVS. ES. Parma a summo bipartita est, sistens insignia *Austriæ* & *Castiliæ*. Hanc circumdant quatuor aliæ, in decussim positæ, tesseriis *Hungariae*, *Bohemiae*, *Croatia*, & *Dalmatiæ* insignitæ. Singula porro scuta sunt coronata.

Divinum hic auxilium implo- rat FERDINANDUS contra Turcas, qui a IOANNE ZAPOLIO exciti, Hungariæ ingenti exercitu imminebant, & dato Hungaris in Regem eodem IOANNE, Strigonium occuparunt; indeque subactis interiacentibus locis, Viennæ ducentorum millium exercitum admovebant (b).

Eodem Lemmate usus quoque est CAROLUS V. (c) per verba: DA MIHI VIRTVTEM CONTRA HOSTES TVOS. LUCK. p. 29. X.

FERDINANDVS. HVNG. *aria* ET. BO. *hemie* REX. ARCHID. *ux* AVSTRIA. Protome FERDINANDI armata cum corona in capite, dextra sceptrum tenentis, sinistra globum *Imperii*, cruce instructum.

Aversam sequens inscriptio implet, sex lineis absoluta: CORONATVR. IN ROMANORVM REGEM. AQVISGRANI XI. IANVA. *rii* ANNO. M. D XXXI. Moneta est in populum missa, cum obtinisset CAROLUS V. pro fratre FERDINANDO, *Romanorum Regis* dignitatem, in comitiis iam Augustanis 1530. quæsitam. Electio secuta fuit Colonia 1531. die v. Ianuarii (d), & coro-

B

natio

(c) MELLENSIS p. 38. & in nummis CAROLI V.

P. I. huius Nummotechæ p. 98. n. LXXVIII.

(d) SLEIDAN Lib. VII. p. 203.

FERDINANDUS
I. IMP.

natio Aquisgrani die XI. eiusdem mensis, quamvis Electorum Saxoniae & Brandenburgi suffragia anno demum 1534 accesserint (a). *M. Imp. ar.*

XI.

Idem nummus ac praecedens, eiusdemque est argumenti, sed typus variat; in adversa namque sceptrum & globus hic non inveniuntur. *Ibid. ar. & ap. Luck. p. 75.*

XII.

Protome FERDINANDI & ANNAE iugatae. Ambo coronati, atque ordinis aurei velleris tessera conspicui, ad laevam conversi sunt. Ille praeterea armatus, haec stolata videtur, nulla adiecta epigraphe.

Aversae arcam haec inscriptio explet: FERDINANDVS. ET. ANNA. ROM. *anorum* HVNG. *aria* BOHE. *mia* REX. ET REGINA. ARCHID. *uces* AVST. *ria* DVC. *es* BVRG. *undia* ZCE (*et cetera*).

Eidem sine dubio anno nummus hic, cui prior, debetur; saltem post annum 1531. cusus fuit, quo Rom. Rex creatus iam fuerat FERDINANDUS.

Illud in adversa singulare, quod utrique, Regi scilicet & Reginae, torques aurei velleris adposita sit. Paullo infra num. XVII. recurret similis fere typus, anno 1536. fabrefactus. (b) *M. Imp. aur. 4. duc. M. BUOL. ar. fus. pond. 3. dr. M. S. B. e.*

XIII.

FERDINAND. *us* D. *ei* G. *ratia* ROM: *anorum* HVNG. *aria* BOEM. *ia* REX. ETC *cetera* ARCHID. *ux* AVSTRIE. Effigies Regis togati

(a) STRUV. Per. x. p. 1084.

(b) Confer dicta a nobis in hanc rem P. I.

adversa fere fronte, cum pileo in capite, fissuris & nodulis exornato, & torque aurei velleris ab humeris suspenso. Tab. I.

Hunc quoque iconicum nummum occasione inaugurationis in Regem Romanorum prodiisse persuasum tenemus; tum quod FERDINANDUM singulari quodam ornato, tum eo oris habitu sistat, qui anno 1531. quo, ut diximus, coronatus est, facile respondeat. *M. Imp. ar. pond. semunc. 2. dr.*

XIV.

Adversa protomen Regis palliati, vitta, & corona obtekti, atque tessera ordinis aurei velleris insigniti exhibet: a sinistris dextrorsum. Perigraphae ex facris litteris mutuata sic fluit: COR. REGIS. IN. MANV. DOMINI. EST. PROVER. *biorum* 21.

In adversa aquila simplex, apertis faucibus, exhibetur inter aram Christi 1532. cum perigraphae: AQVILA ROMANI IMPERII SIMBOLVM. Impressa pectori parma, *Austria & Castilia* insignia referente.

De occasione & argumento nummi nihil certi licet affirmare. Cl. tamen KOEHLERUS, loco infra citando, coniicit, illum a civitate quadam imperiali, *Augustana Confessione* addicta, percussum fuisse, quae ex pace Religiosa, qua sancitum fuit, ne cui Religionis causa lis intendatur, aut molestia creetur, spem conceperit, fore, ut Romanorum Rex, *Deo cor eius ita disponente*, Lutheranae sectae hominibus placabilior reddatur, quam eum paullo ante fuisse

per-